

Jobbhälsoindex 2019

Rapport 1: Trakasserier i arbetslivet

- *En halv miljon anställda uppger sig sexuellt trakasserade i varierande grad i anslutning till jobbet*
- *Än fler har upplevt andra former av trakasserier*
- *Vanligare med trakasserier bland chefer än övriga medarbetare*
- *Män upplever sexuella trakasserier i anslutning till jobbet i nästan samma utsträckning som kvinnor*

Jobbhälsoindex 2019
Rapport 1: Trakasserier i
arbetslivet
2019-07-07

Jobbhälsoindex I Sverige AB
Svenskt Kvalitetsindex, SKI

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Om Jobbhälsindex.....	5
Om Svenskt Kvalitetsindex.....	5
Något om redovisningsprinciper.....	5
Om denna rapport.....	6
Närmare en halv miljon trakasseras sexuellt i anslutning till jobbet.....	7
Sexuella trakasserier i arbetslivet vanligare bland yngre men inga stora skillnader mellan könen.....	8
Mer av sexuella trakasserier på arbetsplatser som domineras av ett kön – oavsett kön.....	9
Chefen mer utsatt för sexuella trakasserier än medarbetaren.....	10
Utlandsfödda mer utsatt för sexuella trakasserier jämfört med födda i Sverige.....	11
Psyiskt obehag inför att gå till jobbet kan bero på sexuella trakasserier.....	12
Mobbning och trakasserier på jobbet kan bidra till sjukfrånvaro.....	13
Chefer i offentlig sektor även utsatta för annan form av trakasserier eller mobbning.....	14
Kvinnor mer utsatta än män för andra former av trakasserier och mobbning.....	15
Högre utbildning leder inte automatiskt till mindre trakasserier eller mobbning.....	16
Kvinnor upplever i större utsträckning än män att arbetskamrater mobbas och trakasseras på jobbet.....	17
De som känner psykiskt obehag inför jobbet verkar arbeta på arbetsplatser där kollegor utsätts för mobbning och trakasserier.....	18
Störst chans att slippa trakasserier är det inom IT, Telekom, Finans och Juridik/ekonomi.....	19
Chefer inom vård o omsorg inte så bra på att hantera trakasserier och mobbning.....	20

Sammanfattning

- Vi ser att yngre anställda i större utsträckning utsätts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet jämfört med sina äldre kollegor.
 - Kvinnor utsätts i större grad för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet på mansdominerade arbetsplatser jämfört med kvinnodominerade eller blandade arbetsplatser. Detsamma gäller också för män på kvinnodominerade.
 - Skillnaderna mellan hur stor andel män respektive andel kvinnor som utsätts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet är mycket små.
 - De som upplever psykiskt obehag inför jobbet uppger också i betydligt större utsträckning att de utsätts för såväl sexuella som annan form av trakasserier och mobbning jämfört med de som inte upplever psykiskt obehag inför jobbet.
 - Chefer i såväl privat som offentlig sektor utsätts i större utsträckning för sexuella trakasserier jämfört med sina medarbetare. Chefer i offentlig sektor utsätts också för annan form av trakasserier eller mobbning i större utsträckning än sina privata chefskollegor och övriga medarbetare på hela arbetsmarknaden.
 - Kvinnor utsätts i något större utsträckning för annan form av trakasserier eller mobbning i anslutning till jobbet jämfört med män.
 - Högre utbildning leder automatiskt inte till mindre trakasserier eller mobbning.
-
- Hur frågan om hur trakasserier och mobbning i arbetslivet ska motverkas ger denna rapport inget svar på. Däremot kan rapporten och Jobbhälsoindex i övrigt ge ytterligare underlag för sådana diskussioner.
 - I ett antal kommande rapporter tar vi upp flera olika områden kring arbetsmiljö, arbetshälsa, psykisk ohälsa, jobbtillfredsställelse, hållbarhet, produktivitet etc.

Om Jobbhälsoindex

Jobbhälsoindex, som sedan 2007 genomförs årligen bygger på ett representativt urval av svenskar i åldern 20 – 65 år som arbetar minst halvtid.

Jobbhälsoindex består av ett 70-tal olika frågor om arbetsförhållanden, hälsa, sjukfrånvaro, motivation, etc samt därutöver ett antal andra variabler. För 2019 har totalt 10 200 respondenter besvarat frågorna i Jobbhälsoindex. Studien bygger på ett representativt urval utifrån åldersgruppen 20-65 och man har behövt arbetat minst halvtid för att ingå i målgruppen. Enkäten har besvarats via e-post med kompletterande telefonintervjuer. Intervjuperioden var 16 april till 18 maj med en svarsfrekvens närmare 50%.

Detta gör Jobbhälsoindex till landets största nationella representativa årliga undersökning om arbetsmiljö, hälsa, ohälsa, arbetsförhållanden, medarbetarnöjdhet etc. Den officiella arbetsmiljöundersökningen (AMU) genomförs vartannat år.

Syftet med Jobbhälsoindex är att visa på trender, nivåer och jämförelser av de anställdas syn på arbetet i en mängd olika avseenden inom hela den svenska arbetsmarknaden.

Genom att Jobbhälsoindex omfattar ett så stort antal personer kan ett flertal olika nedbrytningar göras på exempelvis ålder, kön, sektorer, näringsgrenar, vissa yrken, regioner, inkomst, utbildning, sjukdagar etc.

Jobbhälsoindex tas fram av Jobbhälsoindex i Sverige AB och Svenskt Kvalitetsindex, SKI. Fram till 2017 har flera rapporter presenterats i samarbete med branschorganisationen Sveriges Företagshälsor under namnet **Jobbhälsoindex**. Från och med 2018 presenteras allt material från denna databas under namnet **Jobbhälsoindex**. Jobbhälsoindex i Sverige AB ägs av grundaren till Jobbhälsoindex/Jobbhälsoindex och SKI ägs av Institutet för Kvalitetsutveckling (SIQ).

Om Svenskt Kvalitetsindex

Svenskt Kvalitetsindex, SKI är ett av landets ledande undersökningsföretag. Sedan 1989 har SKI tillsammans med Handelshögskolan i Stockholm studerat sambandet mellan nöjda kunder, nöjda medarbetare och företags lönsamhet. SKI är det enda undersökningsföretag som visar hur samtliga aktörer i en bransch uppfattas av sina kunder.

Branschrapporterna från SKI emottas med stora förväntningar av marknaden. Inget annat undersökningsföretag kan erbjuda något motsvarande, med samma genomslagskraft. Utöver undersökningar bedriver SKI även forskning i samarbete med Handelshögskolan i Stockholm, Chalmers, Karolinska Institutet samt Institutet för Kvalitetsutveckling (SIQ) vilket också är ägare till SKI.

Något om redovisningsprinciper

Några frågor besvaras med ja eller nej, några med flera olika svarsalternativ medan flertalet av frågorna är formulerade som påståenden där respondenten ombeds ange exempelvis hur nöjd man är eller hur mycket man instämmer i påståendet på en tiogradig skala. När vi i olika diagram redovisar de sistnämnda frågorna (tio-skals frågorna) använder vi ibland medelvärde men oftast redovisar vi andelen som ger ett tydligt uttryck för att man instämmer alternativt inte instämmer

eller är nöjd alternativt inte nöjd. Värdena 8-10 på en tiogradig skala där 10 = "Instämmer helt" och 1="instämmer inte alls" kategoriserar vi som "Instämmer" medan värden 1-4 kategoriseras som "Instämmer inte". Motsvarande sker vad gäller nöjd/icke nöjd, bra/icke bra etc. Värdena 5-7 kategoriserar vi som "varken eller".

Om denna rapport

I denna rapport fokuserar vi på trakasserier och mobbning i arbetslivet.

Det är frågeställningarna;

- Har du utsatts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet,
- Har du utsatts för någon annan form av trakasserier eller mobbning i anslutning till arbetet,
- Har du upplevt att någon kollega/arbetskamrat har blivit utsatt för trakasserier eller mobbning i någon form
- Hanterar din närmaste chef trakasserier, mobbning och liknande arbetsmiljöproblem på ett bra sätt?

Vi jämför hur man upplever detta uppdelat en rad olika bakgrundsvariabler. Rapporten är inte avsedda att täcka hela detta område och det finns en rad närliggande frågeställningar och fler bakgrundsvariabler i Jobbhälsindex som vi inte presenterar här.

Vad som upplevs som trakasserier och mobbning är självklart individuellt och det är den enskilde anställde – respondenten - som själv gör denna bedömning. Detta gäller samtliga frågor i Jobbhälsindex.

Frågor om Jobbhälsindex och denna rapport besvaras av:

- Lars Hjalmarsson, Jobbhälsindex, 070-877 76 80
- Johan Parmler, Svenskt Kvalitetsindex, 073-151 75 98

Ytterligare information finns även på:
jobbhalsoindex.se

Närmare en halv miljon trakasseras sexuellt i anslutning till jobbet.

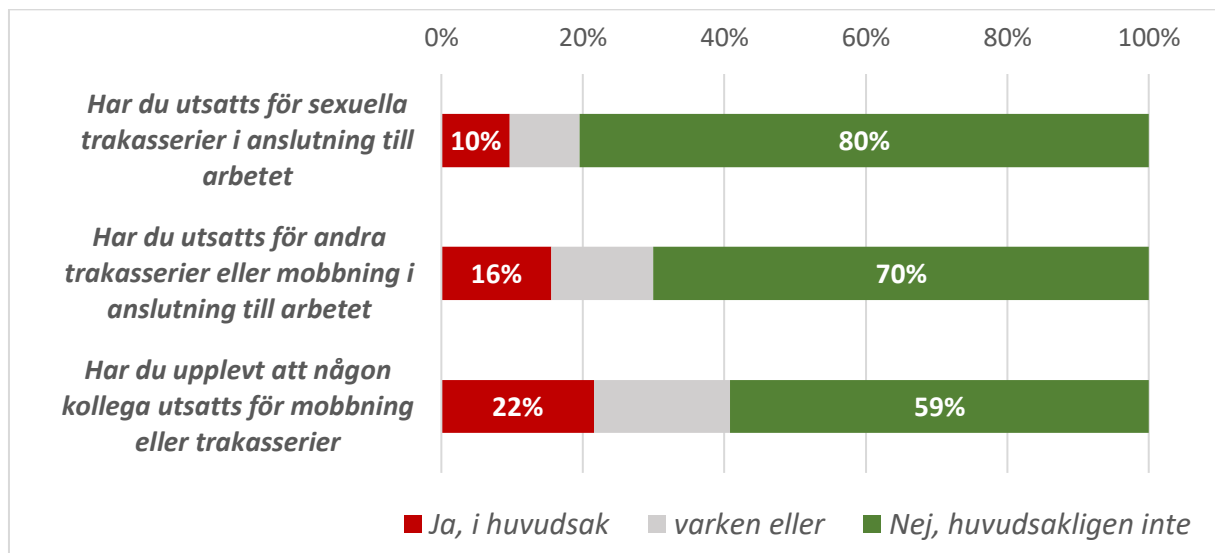

Diagram 1. Redovisning av hur stor andel som utsatts (röd del) respektive inte utsatts (grön del) för olika former av trakasserier eller mobbning samt om man upplevt någon kollega utsatts eller inte.

Av diagrammet framgår att 10 procent av samtliga anställda anger, om än i varierande grad, att de utsatts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet. Det motsvarar översatt till hela arbetsmarknaden närmare en halv miljon anställda. Än fler anger i varierande grad att de utsatts för andra trakasserier eller mobbning i anslutning till arbetet.

I denna rapport redovisas dessa frågeställningar i dussintalet diagram uppdelat på olika bakgrundsvariabler såsom kön, ålder, arbetsplatsens sammansättning, branscher etc.

Vad görs då för att motverka trakasserier och mobbning i anslutning till jobbet? Av diagram 2 nedan framgår att de anställda inte är helt nöjda med närmsta chefs förmåga att hantera dessa frågor. 24 procent, närmare en fjärdedel av alla anställda, tycker inte att närmsta chefen hanterar mobbning och trakasserier på ett bra sätt. De kanske dock inte alltid har det så lätt. Vi kan längre fram i rapporten se att även chefer utsätts för trakasserier.

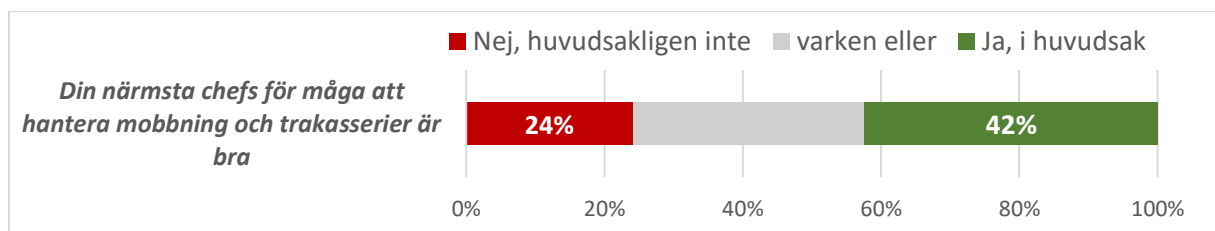

Diagram 2. Anställdas syn på närmsta chefs förmåga att hantera mobbning och trakasserier

Sexuella trakasserier i arbetslivet vanligare bland yngre men inga stora skillnader mellan könen.

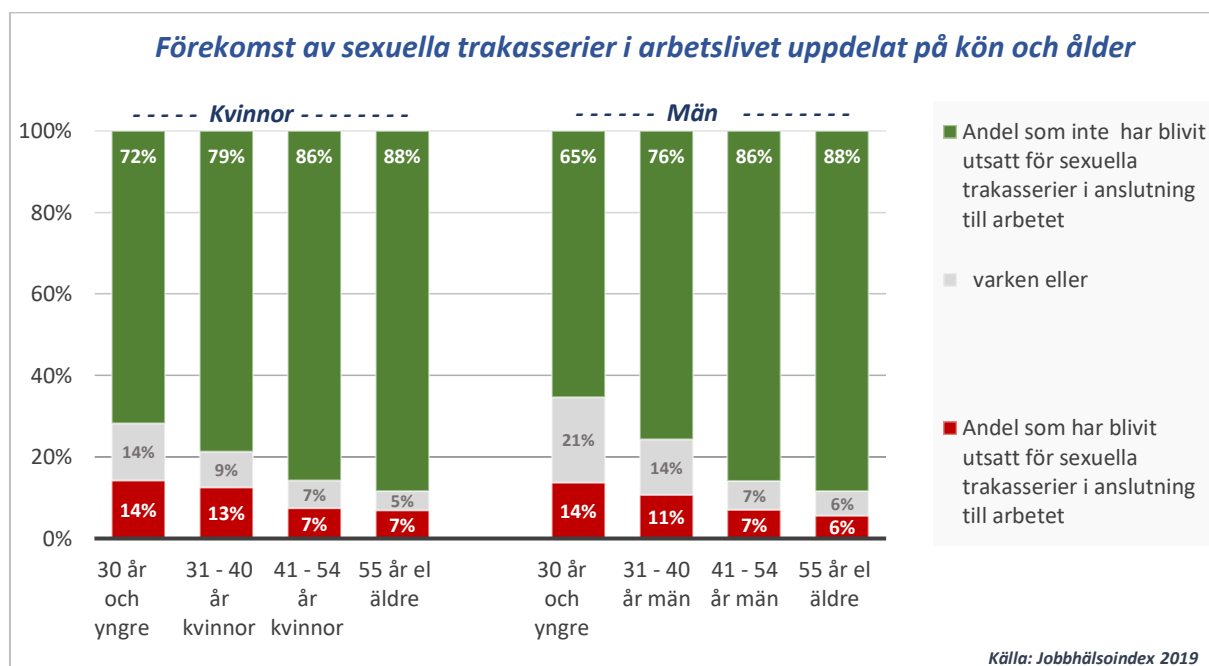

Diagram 3. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på kön och åldersklasser

Av diagrammet framgår att 14 procent av anställda 30 år och yngre blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet. Det gäller för såväl de yngre männen som kvinnorna. Motsvarande andel för de som är 55 år eller äldre är 7 procent för kvinnorna och 6 procent för männen.

Med hänsyn till den debatt som varit kring sexuella trakasserier kan det upplevas något förvånande att det inte är några större skillnader mellan män och kvinnor.

Det kan noteras att frågan avser sexuella trakasserier i anslutning till arbetet. Redovisningen i diagrammet bygger på i vilken utsträckning respondenterna instämmer i påståendet "Du har blivit utsatt för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet". Svaren anges på en skala 1 till 10 där 1=instämmer helt och 10=instämmer inte alls. I diagrammet här ovan redovisas svaren 1-4 som att man instämmer och 8-10 som att man inte instämmer.

Om vi däremot fokuserar på de som gör en kraftigare markering i att man instämmer och väljer svaren 1-2 på den 10-gradiga skalan så är det en något högre andel kvinnor som upplevt sexuella trakasserier jämfört med männen och det gäller alla åldersgrupper. Det skulle kunna tolkas som att sexuella trakasserier av mer omfattande karaktär (intensitet och/eller frekvens) drabbar kvinnor mer än männen. Skillnaderna mellan könen är i vårt material dock små och i huvudsak endast statistiskt signifikanta om vi slår samman alla åldersgrupper.

Mer av sexuella trakasserier på arbetsplatser som domineras av ett kön – oavsett kön.

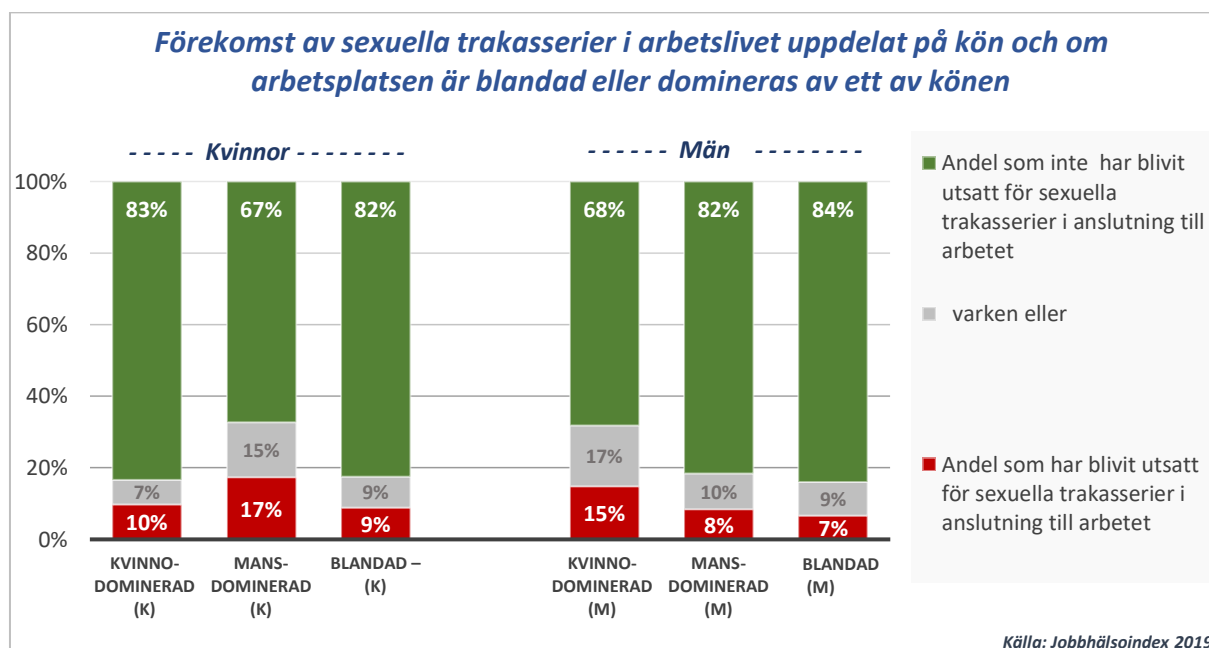

Diagram 4. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på kön och om arbetsplatsen är mans- eller kvinnodominerad (minst 80%) eller blandad

Av diagrammet framgår att det är vanligare att kvinnor blivit sexuellt trakasserade i anslutning till arbetet på mansdominerade arbetsplatser men att det också gäller för män på kvinnodominerade arbetsplatser om än i något mindre utsträckning. 17 % av kvinnorna på en mansdominerad arbetsplats uppger att de blivit sexuellt trakasserade. Motsvarande andel för män på kvinnodominerade arbetsplatser är 15 %.

Generellt upplever kvinnor sig sexuellt trakasserade i marginellt större utsträckning jämfört med männen. Den större skillnaden är dock om arbetsplatsen är dominerad av det motsatta könet.

Chefen mer utsatt för sexuella trakasserier än medarbetaren

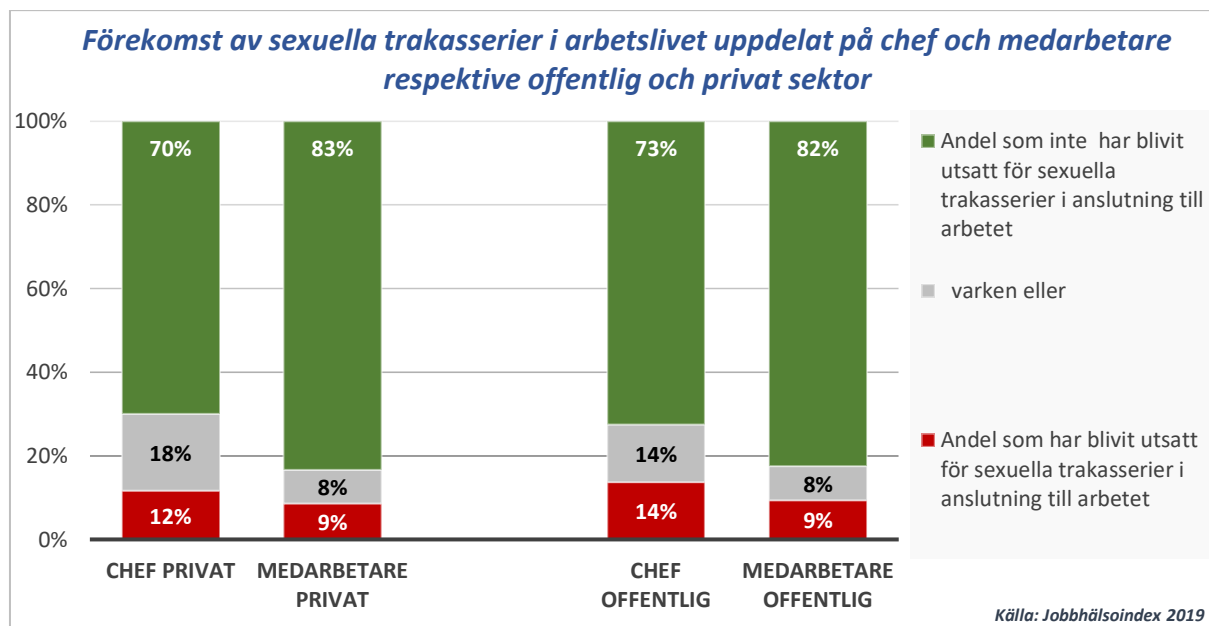

Diagram 5. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på chefer och medarbetare respektive privat och offentlig sektor

Av diagrammet framgår att chefer i större utsträckning blivit utsatta för sexuella trakasserier jämfört med sina medarbetare. Hela 14 % av cheferna i offentlig sektor uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet och 12 % av cheferna inom privat sektor. Motsvarande andel för medarbetare oavsett sektor är 9 %.

Utlandsfödda mer utsatt för sexuella trakasserier jämfört med födda i Sverige

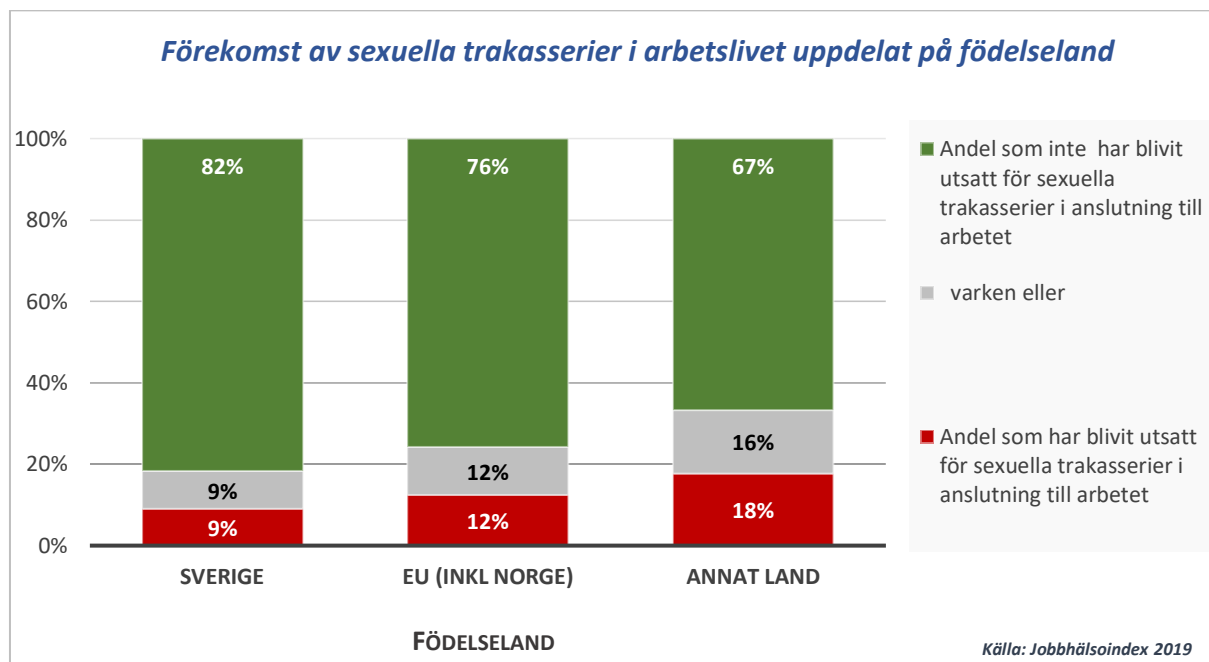

Diagram 6. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på födelse land

Av diagrammet framgår att utlandsfödda i större utsträckning utsatts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet jämfört med personer födda i Sverige. 9 procent av personer födda i Sverige uppger att de utsatts för sexuella trakasserier. Motsvarande andel för de som är födda i övriga EU (inkl Norge) är 12 % och bland födda i annat land utanför EU är det hela 18 % som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier.

Psyiskt obehag inför att gå till jobbet kan bero på sexuella trakasserier

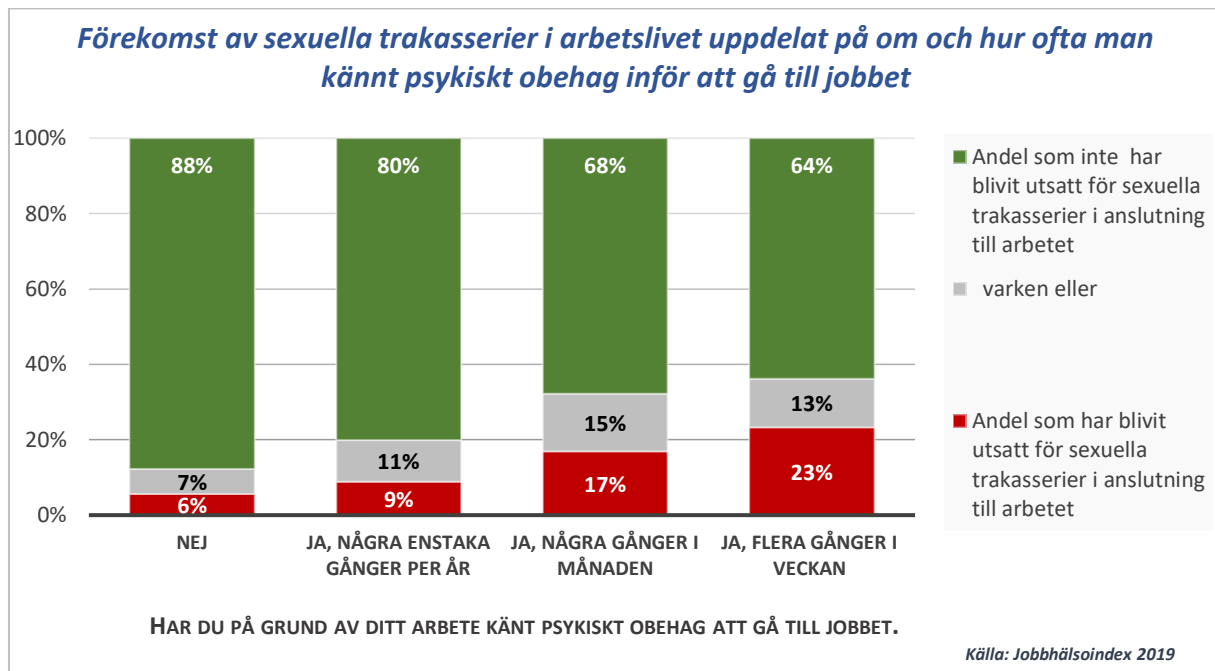

Diagram 7. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på antal egna sjukdagar senaste året

Av diagrammet framgår att hela 23 procent av de som flera gånger i vecka känt psykiskt obehag att gå till jobbet också uppger att de utsatts för sexuella trakasserier i anslutning till arbetet. Motsvarande andel för de som aldrig känt psykiskt obehag inför jobbet är bara 6 procent.

Mobbning och trakasserier på jobbet kan bidra till sjukfrånvaro

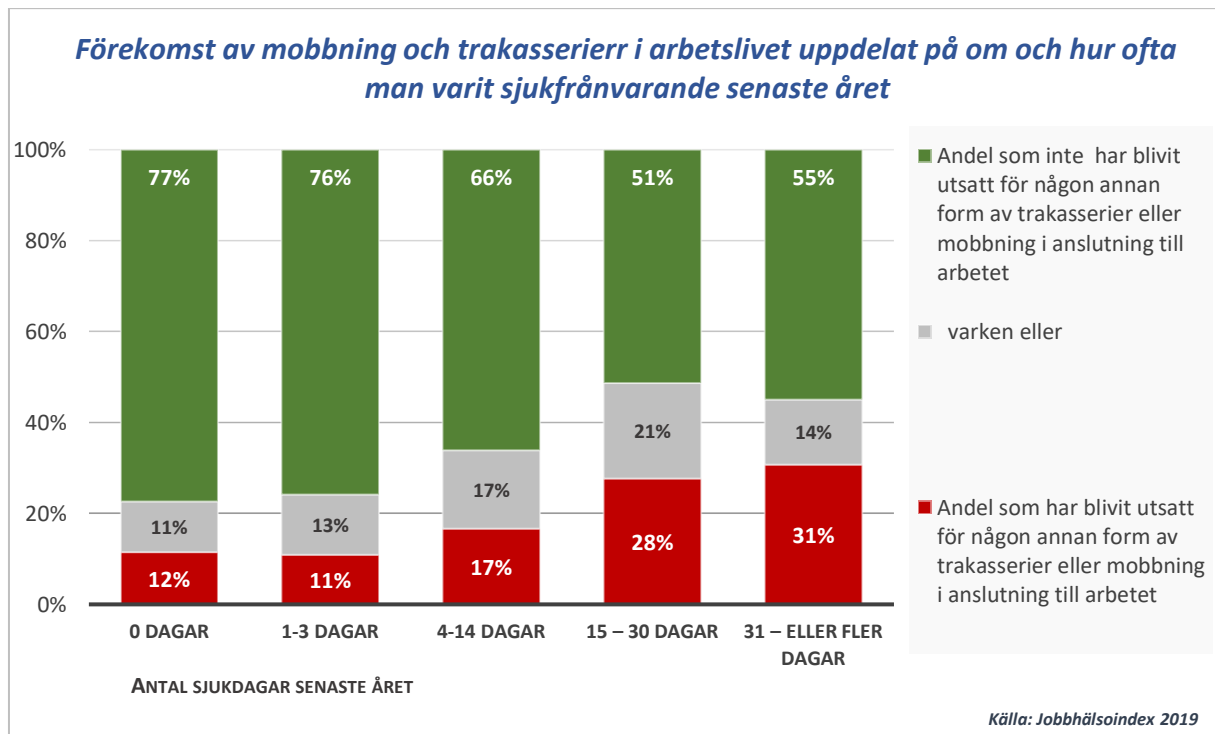

Diagram 8. Andel anställda som uppger att de blivit utsatta för andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på antal egna sjukdagar senaste året

Diagrammet visar att de som varit sjukfrånvarande i större utsträckning upplever olika former av trakasserier och mobbning jämfört de med inga eller få sjukfrånvardagar.

Av diagrammet framgår att hela 31 procent av de som varit frånvarande från arbetet på grund av egen sjukdom senaste året också har upplevt andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning. Motsvarande andel bland de som inte varit frånvarande en enda dag på grund av sjukdom är endast 12 procent.

Chefer i offentlig sektor även utsatta för annan form av trakasserier eller mobbning

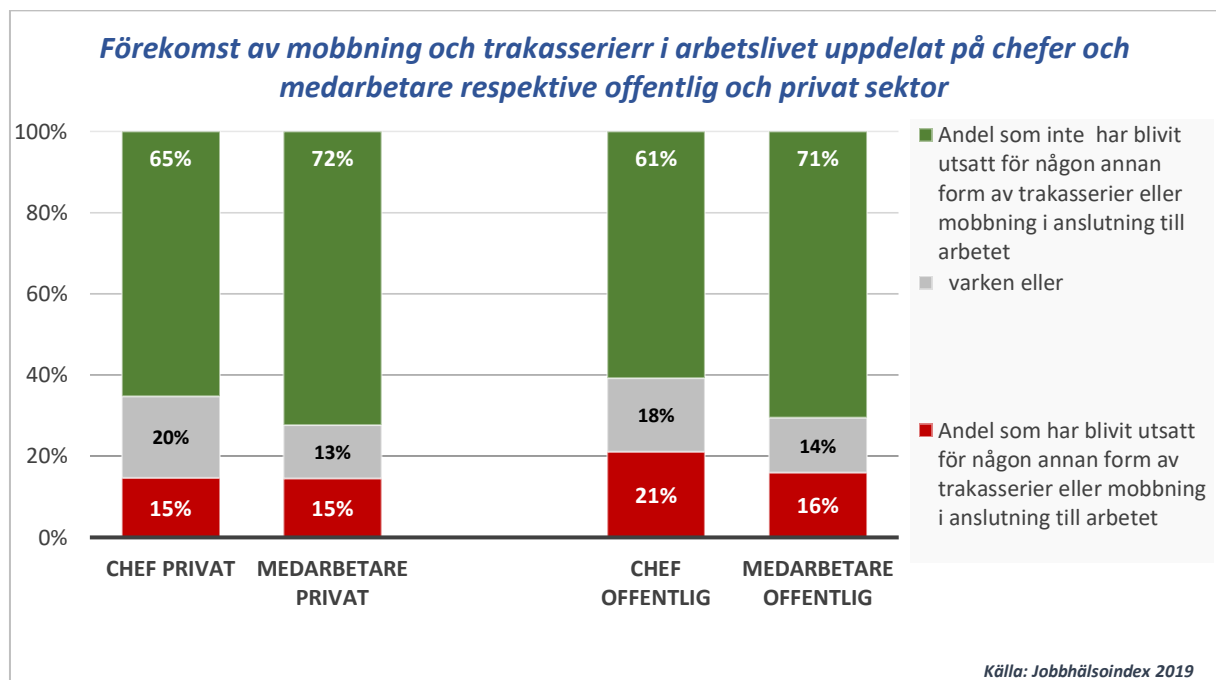

Diagram 9. Andel chefer och medarbetare som uppger att de blivit utsatta för andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på offentlig och privat sektor.

Av diagrammet framgår att 21 procent av chefer i offentlig sektor har varit utsatta för andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning i anslutning till arbetet. Motsvarande andel bland medarbetare i offentlig sektor är 16 procent och bland de privatanställda såväl chefer som medarbetare 15 procent.

Kvinnor mer utsatta än män för andra former av trakasserier och mobbning

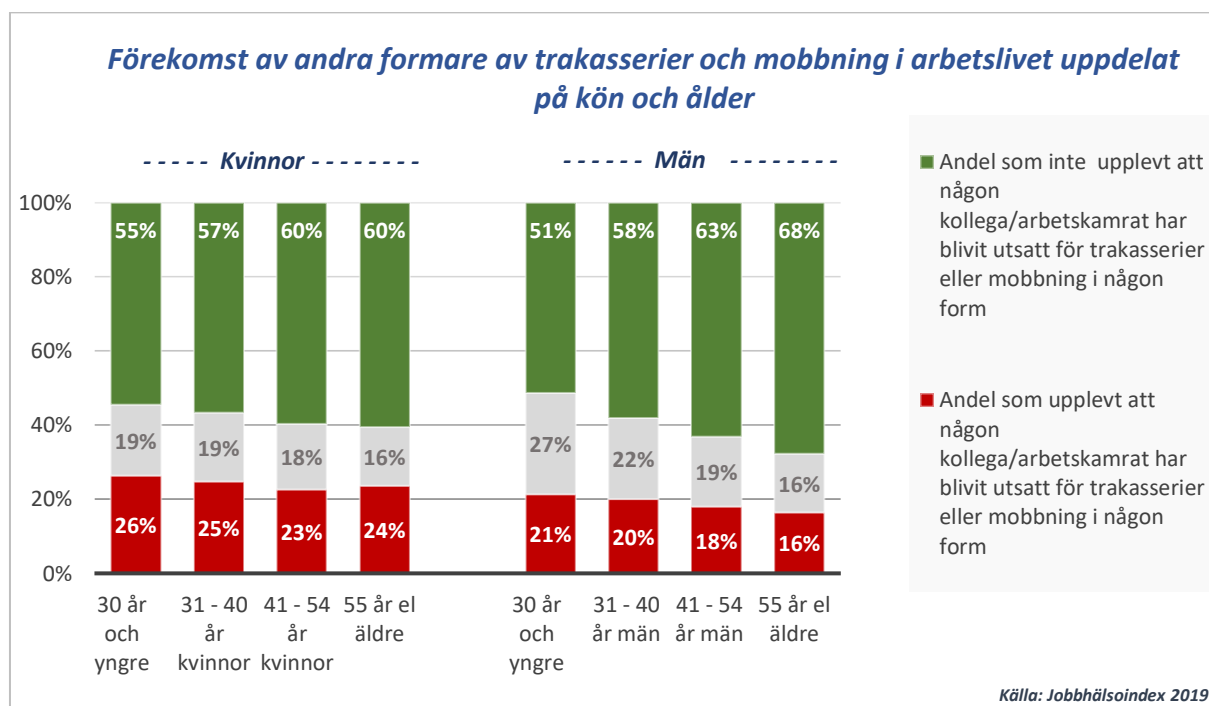

Diagram 10. Andel kvinnor och män i olika åldrar som uppger att de blivit utsatta för andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del).

Kvinnor upplever i större utsträckning än män andra former av trakasserier (än sexuella) och mobbning. Det gäller oavsett ålder. Vi ser dock att förekomst av dessa trakasserier minskar med högre ålder, särskilt bland män.

Av diagrammet framgår att 26 procent av kvinnor 20 år eller yngre uppger att de blivit utsatta för andra former av trakasserier eller mobbning. Motsvarande andel bland män 55 år eller äldre är 16 procent.

Högre utbildning leder inte automatiskt till mindre trakasserier eller mobbning

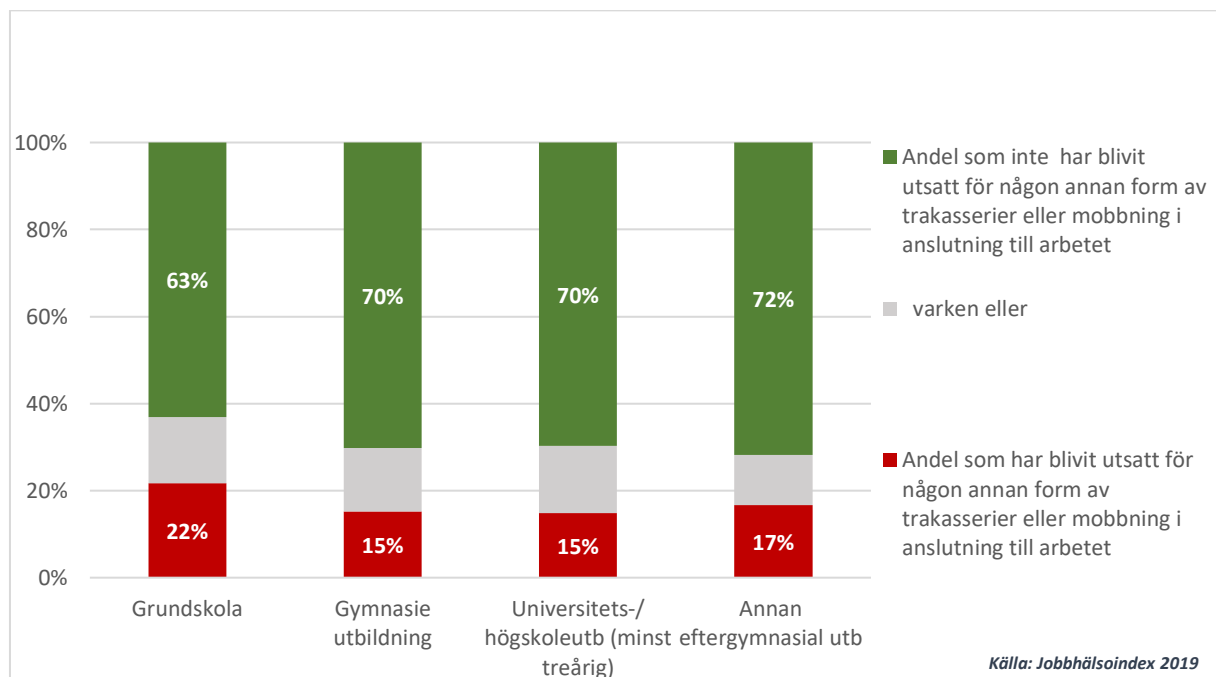

Diagram 11. Andel som uppger att de blivit utsatta för andra former av trakasserier och mobbning (röd del) respektive inte blivit utsatta (grön del) uppdelat på utbildningsbakgrund.

Av diagrammet framgår att 22 procent av de med enbart grundskola också uppger att de har utsatts för andra former av trakasserier och mobbning.

Motsvarande andel bland personer med gymnasieutbildning eller universitets- / högskoleutbildning är 15 procent och av de med annan eftergymnasial utbildning är det 17 procent som utsatts för annan form av trakasserier eller mobbning. Dessa skillnader är dock inte statistiskt signifikanta.

På frågan om sexuella trakasserier är andelen generellt lägre och skillnaderna mellan olika utbildningsbakgrund mindre och inte signifikanta.

Kvinnor upplever i större utsträckning än män att arbetskamrater mobbas och trakasseras på jobbet

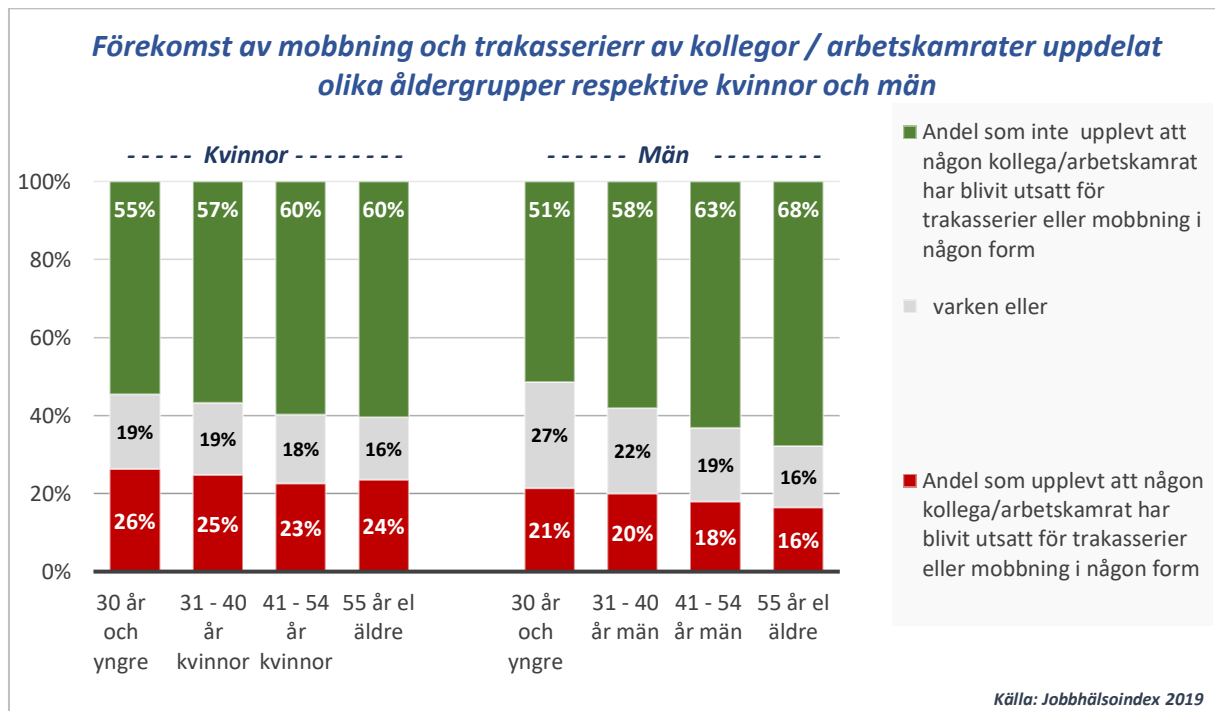

Diagram 12. Andelen kvinnor och män i olika åldrar som upplevt att någon kollega eller arbetskamrat blivit utsatt för mobbing eller trakasseri i någon form (röd del) eller inte blivit utsatt (grön del).

Av diagrammet framgår att 26 procent av kvinnor 30 år eller yngre upplevt att någon kollega 7 arbetskamrat blivit utsatt för trakasseri eller mobbing i någon form. Motsvarande andel för män 55 år eller äldre är bara 16 procent.

Vi ser alltså att kvinnor i större utsträckning än männen arbetar på arbetsplatser där trakasseri och mobbing förekommer. Diagrammet visar också att yngre anställda upplever detta i större utsträckning än äldre, i vart fall när det gäller män.

De som känner psykiskt obehag inför jobbet verkar arbeta på arbetsplatser där kollegor utsätts för mobbning och trakasserier

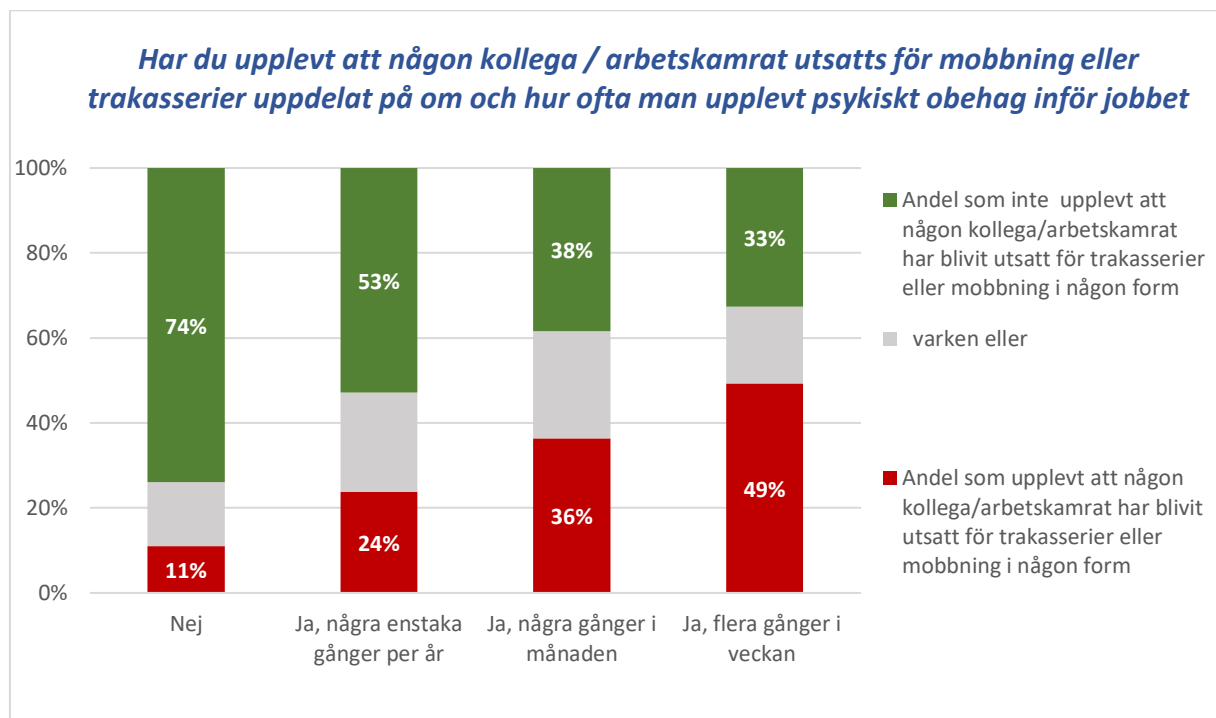

Diagram 13 Andelen personer som upplevt att någon kollega eller arbetskamrat blivit utsatt för mobbning eller trakasserier i någon form (röd del) eller inte blivit utsatt (grön del) uppdelat på om och hur ofta man själv upplevt psykiskt obehag inför jobbet.

Av diagrammet framgår att av de som aldrig känt psykiskt obehag inför jobbet är det 11 procent som upplevt att någon kollega / arbetskamrat blivit utsatt för trakasserier eller mobbning i någon form. Motsvarande andel bland de som ofta, flera gånger i veckan, känt psykiskt obehag inför jobbet är hela 39 procent.

Det mönster gäller oavsett om man själv blivit utsatt för trakasserier eller inte.

Störst chans att slippa trakasserier är det inom IT, Telekom, Finans och Juridik/ekonomi.

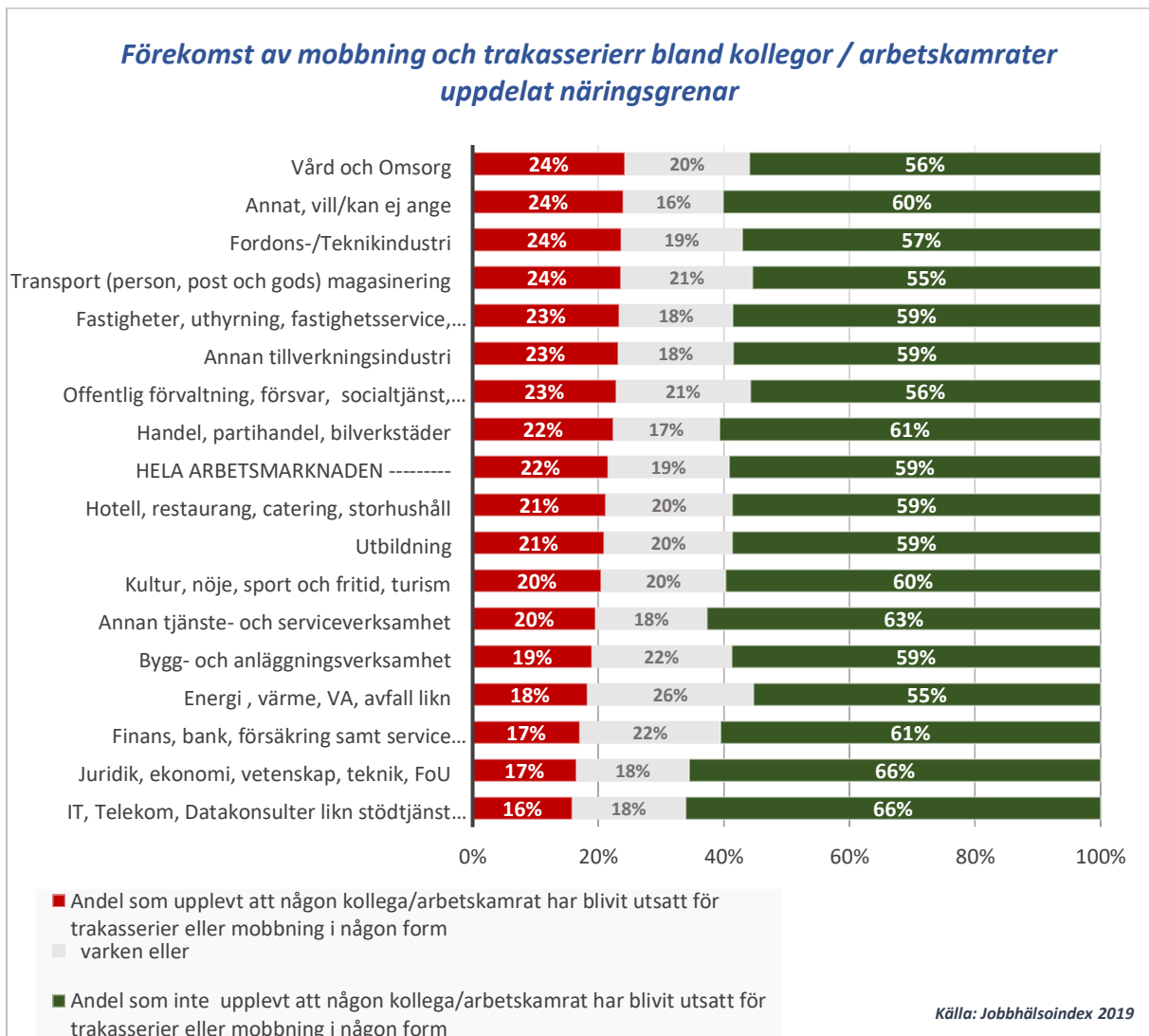

Diagram14. Andel som upplever att någon kollega och arbetskamrat blivit utsatt för mobbning eller trakasserier i någon form (röd del) respektive inte upplevt det (grön del) uppdelat på näringsgrenar.

Av diagrammet framgår att 24 procent av anställda inom näringsgrenarna Vård och Omsorg, Fordon/teknik, Transport samt annan ospecificerad näringsgren upplever att någon kollega eller arbetskamrat blivit utsatt för mobbning eller trakasserier i någon form. Motsvarande andel inom IT, telekom är 16 procent.

Chefer inom vård o omsorg inte så bra på att hantera trakasserier och mobbning

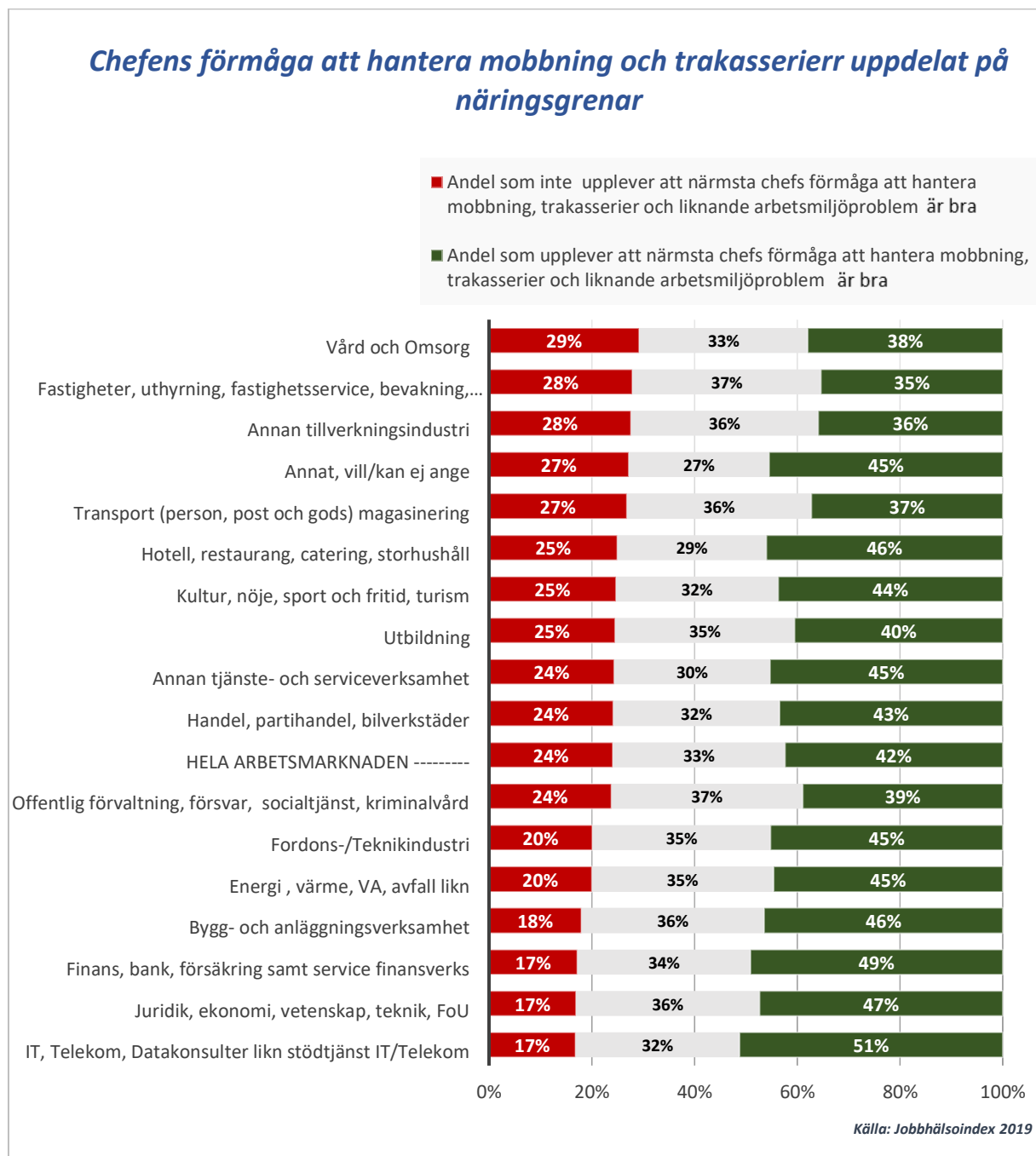

Diagram 15. Andel som upplever att närmsta chef är bra på (grön del) respektive inte bra på (röd del) att hantera trakasserier och mobbning på arbetsplatsen uppdelat på olika näringsgrenar.

Av diagrammet framgår att 29 procent av anställda inom vård och omsorg upplever att närmsta chefen är dålig på att hantera mobbning och trakasserier. Motsvarande andel bland anställda inom IT, bank/finans samt juridik mm är 17 procent.